

Rafael Soler i Fonrodona va publicar als *Fulls/74*, data octubre de 2002, l'article «Els Moreu de Mataró». En la mateixa línia documenta ara Joaquim Cassadó i els seus fills Agustí i Gaspar Cassadó i Moreu, coneguts a la nostra ciutat, on tenen un carrer dedicat als Músics Cassadó, al barri de Rocafonda.

JOAQUIM CASSADÓ I VALLS I ELS SEUS FILLS AGUSTÍ I GASPAR CASSADÓ I MOREU: «ELS MÚSICS CASSADÓ»

JOAQUIM CASSADÓ i VALLS

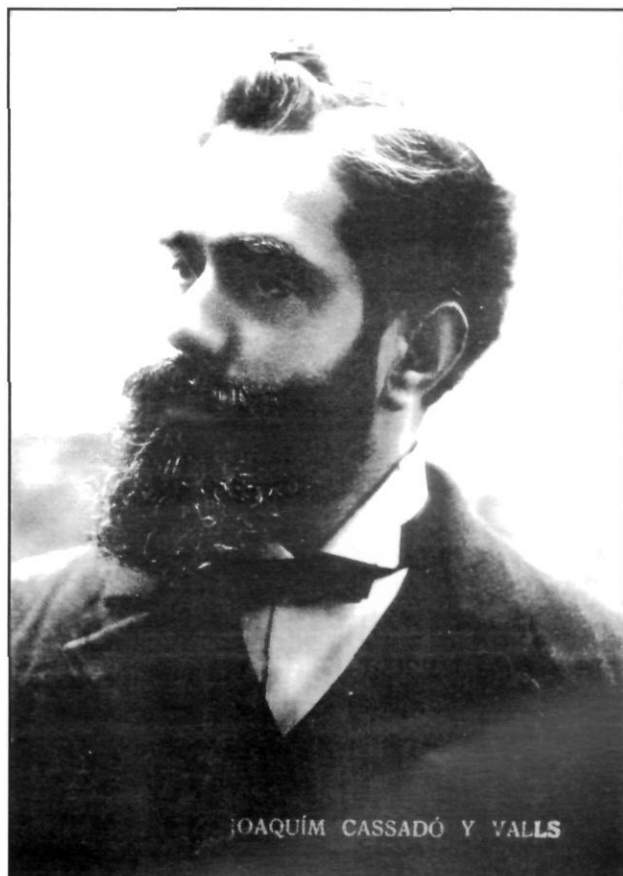
Nasqué a Mataró el dia 30 de setembre de l'any 1867. Fill d'una família menestral, el seu pare era el fuster de l'església de Santa Maria. Als cinc anys ingressà a l'escolania de l'esmentada església parroquial, on aprengué les primeres nocions de solfeig.

Aquells anys era mestre de capella el celebrat compositor mossèn Manuel Blanch i Puig, autor de la *Missa de Glòria*, coneguda popularment com la Missa de les Santes. L'ajudava mossèn Gaspar Collet, bon pianista i amic de la família Cassadó.

Joaquim Cassadó continuà els estudis de solfeig i piano, i quan tenia nou anys aprengué l'orgue, rebent les lliçons de mossèn Salvador Puigsech, organista de Santa Maria, que succeí en el càrrec el cèlebre Jaume Isern, el qual l'havia exercit durant uns cinquanta anys.

Salvador Puigsech fou organista uns dos anys, i el succeí el mestre mataroní Lluís Viada.

Joaquim Cassadó i Valls als quaranta-un anys.

JOAQUÍM CASSADÓ Y VALLS

Als dotze anys Cassadó fou alumne pensionista del col·legi de la Sagrada Família a Sant Andreu del Palomar. Allí tingué com a mestre de música el compositor Julià Vilaseca, que havia estat mestre a Montserrat. En veure la disposició que el noi tenia per la música, l'esmentat mestre l'inicià en els estudis d'harmonia i composició.

Als catorze anys Cassadó ingressà en el Seminari Conciliar per seguir la carrera eclesiàstica. Allí continuà conreant la música i un any més tard ja era mestre de capella del seminari, càrrec que ostentà fins als vint anys, quan va abandonar els estudis eclesiàstics ja que no es sentia atret pel sacerdocí.

La coneixença i les primeres relacions que tingué a Mataró, amb la qui més endavant seria la seva esposa, Agustina Moreu i Fornells, ens les explica el germà d'aquesta, Josep Maria, en unes memòries inèdites que va escriure als seus setanta anys, recordant aquests fets ocorreguts quan ell tenia uns catorze anys.

Ens ho exposa amb aquestes paraules:

«Corria la veu de què el fuster Cassadó tenia un fill estudiant de capellà considerat com una notabilitat en el piano i en composició musical.

La Agustina demanà al pare Cassadó que vingués a tocar el piano a casa el seu fill, doncs teniam desitj de conèixer personalment. Així ho va fer, presentant-se amb la modestia d'un perfecte seminarista no osant separar les cames acostumat a portar sotana.

L'Agustina tan amable en aquestos cassos logrà qu'el noi Cassadó vingués amb gran assiduitat durant les vacances i quedaven una i altre tan amics que prometeren escriure cartes, estant En Cassadó al Seminari, valent-se d'un altre estudiant extern de dit Seminari.

La correspondència va entusiasmà tant als esperits qu'en Cassadó prengué la decisió d'abandonar el Seminari i els estudis qu'allí rebia. Així ho notificà a son pare i al sacerdot introduït en la família Cassadó i protector del estudiant = Mossen Gaspar Collet, beneficiat de l'Església Sta. Maria de Mataró.

La notícia cayé com una bomba explosiva en el si de la família; pare, germana, germà y Mossen Collet, li contestaren que si persistia en tan inverosimil decisió, que no comptés mes amb ells; qu'el donarien per mort i enterrat.

En Cassadó anar a parar a una humil despesa del carrer de Snt. Domingo del Call, sortosament tinguda per una dispesera de tants bons sentiments qu'enterada del cas Cassadó i de lo difícil que li seria an aquell xicot sense relacions i aborrit de la família, en lloc de cobrarli despesa, l'ajudà a buscarse feina, donant lliçons de piano i actuar de suplent ajudant en algún Coro d'obrès.

No sigué solament la família qui aborri an En Cassadó; l'Agustina també li fer a saber que ja no pensava continuar cap mica de relació amb l'estudiant que penjà els habits a la figuera.»

Passaren els anys, i per mitjà d'un amic comú, Dionisi Martí, l'Agustina Moreu i en Joaquim Cassadó tornaren a relacionar-se fins a concertar el matrimoni.

Cassadó no tenia encara ben resolta la situació econòmica, ja que comptava únicament amb algunes lliçons de piano, amb la direcció de la coral Paz y Esperanza de Sant Andreu del Palomar i era mestre de l'escolania de la parròquia de la Mercè de Barcelona.

Per facilitar el casament, l'Agustina li oferí entrar a casa seva, on vivia la seva mare i el seu germà Josep Maria.

El casament es celebrà el dia 7 de setembre de l'any 1891 a l'església parroquial de Sant Francesc de Paula de Barcelona, actualment derruïda per facilitar l'ampliació del Palau de la Música Catalana.

D'aquest matrimoni, nasqueren quatre fills: Agustí, Montserrat, Gaspar i Josep.

Joaquim Cassadó treballà a les ordres del mestre de capella Bonaventura Frigola a la capella de música de la Mercè, el qual durant quatre anys li donà lliçons de composició, contrapunt i fuga i també d'instrumentació.

Cassadó fou sempre el suplent de Frigola en la direcció de la capella, fins que a la mort d'aquest el doctor Valls, rector de la Mercè, nomenà Cassadó per a aquest càrrec, que ostentà fins al 28 de maig de l'any 1906 i deixà per seguir altres camins.

Els anys en què Cassadó era mestre de capella de la Mercè, va compondre més de tres-centes obres religioses i l'oratori titulat *La mort de sant Josep*, estrenat amb gran èxit al teatre Líric de Barcelona.

Partitura de l'òpera *Lo monjo negre*.

Poc després estrenà a Nuremberg una simfonia dramàtica en tres temps; aquesta obra fou presentada al Palau de Belles Arts de Barcelona l'octubre de 1902, per una orquestra amb cent deu professors. L'obra tingué un gran èxit.

Cassadó havia fundat l'any 1900 l'Associació Capella Catalana, formada per quaranta professors de cant, vuitanta instrumentistes i una secció de trenta-cinc nens.

Segons escriu ell mateix, la capella va ser fundada a la manera de la Capella Sixtina de Roma i la Schola Cantorum de Sant Gervais de París. Tenia un gran repertori de misses i motets i d'aquesta forma pretenia millorar la música sagrada com manava la Sagrada Congregació de Ritus.

Després de tres anys, una greu malaltia l'obligà a deixar la direcció d'aquesta entitat. Un cop recuperat, seguí treballant en la composició de diverses obres.

La Bohème, estrenada el 13 de desembre de 1904 al teatre Apolo, fou representada vuitanta-cinc vegades seguides i després a tota Espanya. Escrigué també diverses sarsueles i obres teatrals musicades i, a honor del papa Pius X, una missa a grans veus i orquestra. Això demostra com Cassadó va acceptar plenament la reforma de la música religiosa d'aquest Papa.

Segons m'explicava el meu pare, que havia anat a passar uns dies a Barcelona amb els seus oncles Cassadó-Moreu, l'oncle Joaquim se l'emportà al Liceu, on dirigia els assaigs dels músics de l'orquestra i preparava les obres que s'havien de representar.

En aquest càrrec el succeí un altre mataroní, el mestre Josep Sabater, pare de la pianista Rosa Sabater, morta en un desgraciat accident d'aviació. Rosa fou molt estimada a la nostra ciutat.

La revista *Mataró Artístico* va dedicar el seu primer número, datat de gener de 1908, al mestre Joaquim Cassadó. El redactor ens explica

la visita que li va fer al seu despatx, essent rebut pel mestre amb la seva amabilitat característica. Va tocar algunes peces de piano compostes per ell mateix i el va informar de les obres que havia compost, i que en aquell moment estava treballant en l'òpera *Lo monjo negre*, inspirada en l'obra de Frederic Soler (Pitarra). El libretto de l'òpera, el preparà el seu fill Ernest Soler de las Casas. Per poder-la estrenar al Liceu, calgué traduir-la a l'italià amb el títol *Il monaco nero*.

Aquesta obra fou representada els dies 21, 26 i 28 de gener de l'any 1920, i dirigí l'orquestra ell mateix. L'obra, que tingué un bon èxit, fou representada els dies 19 i 23 de gener i 3 de febrer de l'any següent.

En l'entrevista esmentada, el mestre Joaquim Cassadó correspongué a les preguntes que li féu el redactor de la revista amb aquestes paraules:

«Diga V., maestro.

1.º Qué concepto tiene formado de la música?

- La música es un arte y ciencia á la vez que es producto del espíritu humano y que idealiza todo lo que nos presenta la naturaleza que refina el sentimiento al hombre, que para tener un grado perfecto de cultura debe poseer profundos conocimientos de este divino arte.

2.º ¿Cuál es su escuela predilecta?

- La alemana.

3.º ¿Qué maestros admira?

- De extranjeros, J.S. Bach, Gluck, Beethoven y Cesar Franck y los populares de nuestro país.

como son el inmortal Clavé y el ilustre mataronés, el malogrado D. Nicolás Guanyabens, pues son innumerables las veces que me he abstraído con su famosa barcarola «La Calma».

4.º ¿Qué es lo que más le ha impresionado en música?

- La pasión según San Mateo de Bach; el Orfeo de Gluck, la 5ª sinfonía de Beethoven y el famoso quinteto de Cesar Frank.

5.º ¿Por qué es V. músico?

- Porque es lo que más siento.

Nos despedimos del maestro felicitándole por los grandes triunfos que sus obras han obtenido en cuantos Teatros, Conciertos y Capillas se han ejecutado, dándole las gracias por las innumerables atenciones que de su persona recibimos.»

L'obra que havia impressionat més Joaquim Cassadó, *La Passió segons Sant Mateu* de Bach, s'estrenà a Barcelona tretze anys més tard, el dia 27 de febrer de l'any 1921. Fou una memorable audició al Palau de la Música Catalana. Entre els solistes trobem el baríton Ricard Fuster (Jesús), que havia après cant com a deixeble del mestre Cassadó, i el seu fill Gaspar, com a primer violoncel; la direcció de l'Orfeo Català fou a càrrec de Lluís Millet i actuà d'organista el doctor Albert Schweitzer, pastor, metge i missioner. En el vestíbul del Palau, una placa de marbre recorda aquesta audició.

Joaquim Cassadó havia tingut cura de la iniciació musical dels seus fills, i trobà en la seva esposa Agustina una dona de molta empena i personalitat, que va saber comprendre el tarannà artístic del seu home i l'ajudà en el sosteniment de la família. Amb els recursos propis i els del seu germà Josep Maria, fundà una botiga –amb el nom de Cassadó i Moreu– dedicada a la venda i lloguer de pianos, situada al passeig de Gràcia, núm. 128 de Barcelona. L'establiment tenia una bella decoració modernista, desgraciadament perduda.

Agustina gestionà també la concessió de beques d'estudi per als seus fills, i segons tradició familiar havia visitat la reina per a aquesta finalitat.

Piano de la casa Cassadó & Moreu. Mirall amb marc i cadira auxiliar. Aplic d'un rostre femení, amb ceràmica policromada, obra de l'escultor modernista Lambert Escalé.

Museu d'Art Modern de Barcelona.

Destacaren per la seva precocitat Agustí en el violí, i Gaspar en el violoncel.

Agustí, als vuit anys, ja va donar un concert a l'Associació Wagneriana de Barcelona, on va sorprendre l'auditori, que el va ovacionar augurant-li un brillant esdevenidor. Gaspar, amb el violoncel, i Agustí, amb el violí, actuaren l'any 1907 en el teatre Novedades de Barcelona, en un concert amb obres de Beethoven, Saint-Saëns, Mendelssohn i altres, obtenint grans elogis del públic i la premsa.

Transcrivim el que deia *El Liberal* de 15 de desembre de l'any 1906:

«Los niños Tin y Gaspar Cassadó, son dos verdaderos artistas, dos de los niños prodigios que demuestran la precocidad de una raza. El uno de doce años y el otro de ocho, y ambos con su violín y violoncello, hacen pensar si será cierto que la edad no influye en la expresión; ambos tocan como consumados artistas.»

Els mateixos elogis obtingueren en les seves actuacions a diverses capitals espanyoles, a França, Alemanya i Anglaterra.

Trio format pels germans Cassadó.

Vist el talent musical dels seus fills Agustí i Gaspar, l'any 1907 Joaquim Cassadó es traslladà a París amb ells per tal de poder ampliar els seus estudis; hi residiren set anys, fins al començament de la Primera Guerra Mundial.

Allí formaren el trio Cassadó, Joaquim al piano, Agustí al violí i Gaspar al violoncel. Gràcies als concerts que donaven i a una beca que els concedí l'Ajuntament de Barcelona, pogueren finançar els seus estudis amb els millors mestres que hi havia aquells anys a la capital francesa.

Tot i la seva joventut, Agustí i Gaspar deixaren de ser nens prodigis per convertir-se en experts instrumentistes, reconeguts i elogiats per tots els qui els sentiren en les seves actuacions com a solistes.

El dia 28 d'octubre de 1910 es celebraren a Mataró unes festes extraordinàries, amb motiu del LXII aniversari del ferrocarril de Barcelona a Mataró.

A la casa on havia residit Biada, al carrer de Sant Antoni, es col·locà una làpida commemorativa, i fou executat per diverses corals i orquestra l'himne del ferrocarril, compost i dirigit per Joaquim Cassadó, amb lletra del mataroní Santiago Vinardell.

Al seu retorn a Barcelona, Joaquim Cassadó seguí els treballs de composició i el professorat de música i de cant fins a la seva mort, el dia 25 de maig de 1926.

Tota la premsa se'n féu ressò, elogiant la tasca que havia portat a terme. La *Revista Musical Catalana* li dedicà una extensa biografia.

Com a mostra de l'estimació que Joaquim Cassadó sentia per Mataró, publiquem el que deia la revista *La Costa de Levante*, del dimarts dia 1 de juny de 1926:

«Diferents vegades En Cassadó havia tocat a nostra ciutat en companyia dels seus fills, els notables cel·listes En Gaspar i Na Montserrat i del malaguanyat violinista N'Agustí, q.a.C.s., a tots els quals ens havia plagut sentir també anys enrera al nostre casal social Foment Mataroní en festes i vetllades memorables.»

Festes extraordinàries, amb motiu del LXII aniversari del tren. Joaquim Cassadó dirigí els cors i les orquestres.

PROGRAMA

Primera Part

QUARTET L. W. MOZART

- I *Adagio-Allegro.*
- II *Andante cantabile.*
- III *Mimetto.*
- IV *Allegro molto.*

Quartet de l'Associació Musical de Barcelona.

Segona Part

SONATA L. BOCCHERINI

- I *Adagio.*
- II *Allegro.*

ARIA, DE LA SUITE EN RE J. S. BACH

ANDANTE Y ALLEGRO R. SCHUMANN

Violonchel acompanyat de piano.

Tercera Part

QUARTET E. GRIEG

- I *Introducción y Allegro molto.*
- II *Romansa (Andantino).*
- III *Intermezzo (Allegro molto).*
- IV *Finale (Presto).*

Quartet de l'Associació Musical de Barcelona.

Com a mostra de carinyo a nostra ciutat i d'atenció al Quartet, la part de pianista acompanyant estarà a càrrec de nostre compatrici l'aplaudit mestre JOAQUIM CASSADÓ.

NOTA.—Durant l'execució dels números del programa, s'espera del públic que s'abstindrà d'entrar a la sala d'espectacles.

Programa d'un concert celebrat a Mataró. Hi actuà Gaspar Cassadó, excepcionalment acompanyat al piano pel seu pare.

També veiem, per un programa d'un concert celebrat al teatre Clavé, el dia 15 de novembre de 1917, la següent nota:

«Com a mostra de carinyo a nostra ciutat i d'atenció al Quartet, la part de pianista acompanyant estarà a càrrec de nostre compatrici l'aplaudit mestre Joaquim Cassadó.»

Al Museu Arxiu de Santa Maria trobem unes partitures dedicades al seu primer mestre mossèn Gaspar Collet, i també al qui fou mestre de capella de Santa Maria, el doctor Francesc de P. Mas i Oliver, després bisbe de Girona.

Navegant per internet, hem vist que a l'editorial de música Brooklyn es venen partitures de les obres *Lo fluviol, el tití, i l'escarbat, Serenata espanyola i Suite de piano Hispani*, editades l'any 1998.

Esquela apareguda al *Diario de Mataró y su Comarca*, 13 de gener de 1915.

Si algun musicòleg fes un estudi o inventari de l'obra de Joaquim Cassadó, es posaria de manifest la seva importància.

Creiem que el nostre Joaquim Cassadó té tots els mereixements per figurar en la Galeria de Fills Il·lustres de la nostra ciutat.

AGUSTÍ CASSADÓ I MOREU

Fill gran dels Cassadó-Moreu, Agustí nasqué l'any 1893. Anomenat familiarment Tin, hem vist com des de molt petit s'inicià en la música a l'Escolania de la Mercè de Barcelona, que dirigia el seu pare. Tingué com a mestre de violí Pere Jofre, i fou tanta la facilitat amb el domini de l'instrument, que als vuit anys ja donà el seu primer concert a l'Associació Wagneriana de Barcelona. Actuà com a nen prodigi amb els seus germans en molts concerts.

A París, Agustí pogué rebre lliçons del reputat violinista Jacques Thibau i es convertí en un expert instrumentista.

Tot i la seva joventut, fou reconegut com un bon solista i actuà en les millors sales de concerts d'aquells anys.

En iniciar-se la guerra europea, l'any 1914, es trobava en una gira per Egipte i tornà precipitadament a Barcelona.

La publicació *El Nuevo Ideal* de 16 de gener de 1915, ens diu que Agustí arribà amb un farcell de roba, les partitures i el que més estimava, el seu «Stradivarius».

Estava profundament dolgut, ja que tenia amics en els dos bàndols combatents i no comprenia com uns països tan civilitzats volguessin resoldre les seves diferències amb les armes.

El jove

Agustí Cassadó y Moreu

ha passat a millor vida a la etat de 21 anys a un quart d'una d'aquesta tarda
en sa casa-torre del poble de Sant Feliu de Cabrerà
havent rebut els Auxilis Espirituals

A. C. S.

Es seus condolits pares, germans, oncles, tíes, cosins y demás parents al innovar als
amics y coneguts tan irreparable pèrdua els demanan fassan la caritat de encomenar a
Deu l'ànima del finat, ab lo qual els quedarán verament regoneguts.

Vehinat d' Agell 13 de Janer de 1915.

Havent sofert una greu febre tifoïdea, s'instal·là a la seva casa d'Agell per passar la convalescència. Tot i ser en Tin un jove de complexió robusta, una recaiguda el portà sobtadament a la mort el dia 13 de gener de 1915.

La seva mort causà un profund dolor als seus pares i germans, que compartiren amb els qui el coneixien i admiraven, i també amb tota la premsa, lamentant que la mort trunqués una carrera que portava l'Agustí a ser un dels millors intèrprets al violí d'aquells anys.

GASPAR CASSADÓ i MOREU

Nasqué el dia 30 de setembre de l'any 1897, a la casa del carrer del Dormitori de Sant Francesc, ben a prop de la Basílica de la Mercè.

No trobem el nom de Gaspar en cap antecedent familiar dels Cassadó ni dels Moreu. Això ens fa pensar que els seus pares li posaren aquest nom perquè era el del sacerdot Gaspar Collet, amic de la família, el qual havia iniciat Joaquim Cassadó en la música.

Seguí Gaspar el mateix camí que el seu germà Tin, que des de molt petit rebé l'educació

musical a l'escolania de la Mercè. Demostrà una preferència pel violoncel i rebé les primeres lliçons del mestre Dionís March.

Als deu anys, amb el seu pare i el seu germà, s'instal·laren a París.

Joaquim Cassadó volgué que Gaspar tingués per mestre Pau Casals. Aquest, però, no volia admetre cap nou deixeble, però quan sentí tocar el noi l'admeté, i començaren una relació tan forta que Gaspar considerava el seu mestre com el seu pare espiritual. Amb algunes interrupcions per les gires que Casals efectuava, durant set anys rebé lliçons del mestre.

Aquells anys, París era la capital de la vida musical i cultural d'Europa. Amb el seu talent i els coneixements del seu pare, ben aviat s'introduí als cercles musicals, on tingué ocasió de conèixer Debussy, Falla, Ravel, Turina, Viñas i altres músics que es trobaven allí i que influïren en la seva formació.

A París, Gaspar actuà amb el seu pare i el seu germà com a trio Cassadó. De ben jove actuà com a concertista en les millors sales d'Europa, i com a solista amb l'Orquestra Filharmònica de Berlín.

En aquesta ciutat conegué el gran científic Einstein, que era un excel·lent violinista aficionat, i tocaren junts com a diversió acompanyats per la pianista italiana Giulietta Gordiniani, esposa de Robert Mendelssohn, descendent directe del cèlebre compositor.

A París, Gaspar es dedicà també a la composició i a l'arranjament de peces dels autors més famosos per adaptar-les al violoncel. Donà una tanda de concerts amb un trio format per ell, Yehudi Menuhin i M. Kenler.

Gaspar actuà a Amèrica, on estrenà la *Rapsodia Catalana* al Carnegie Hall de Nova York, amb un notable èxit. També féu una gira per l'Argentina.

Establí el seu domicili a Florència, on donà classes a l'acadèmia Chigiana de Siena, ciutat que el recorda amb un certamen biennal que porta el seu nom.

En les seves actuacions l'acompanyaren pianistes famosos, entre els quals trobem Rubinstein,

Gaspar Cassadó i Moreu.

Un dels discos en format CD, amb obres pròpies i arranjaments de Gaspar Cassadó, executades per ell mateix.

Iturbe, Alicia de Larrocha i la japonesa Chieko Hara, que l'any 1959 es convertí en la seva esposa. A més de ser una excel·lent pianista, era una persona de gran refinament, que procedia d'una família noble. Chieko Hara no deixà mai de vestir el quimono tradicional del seu país.

Cassadó, com és lògic, s'havia anat desprenent de la tutela del seu mestre Pau Casals, però ambdós seguien mantenint una excel·lent relació.

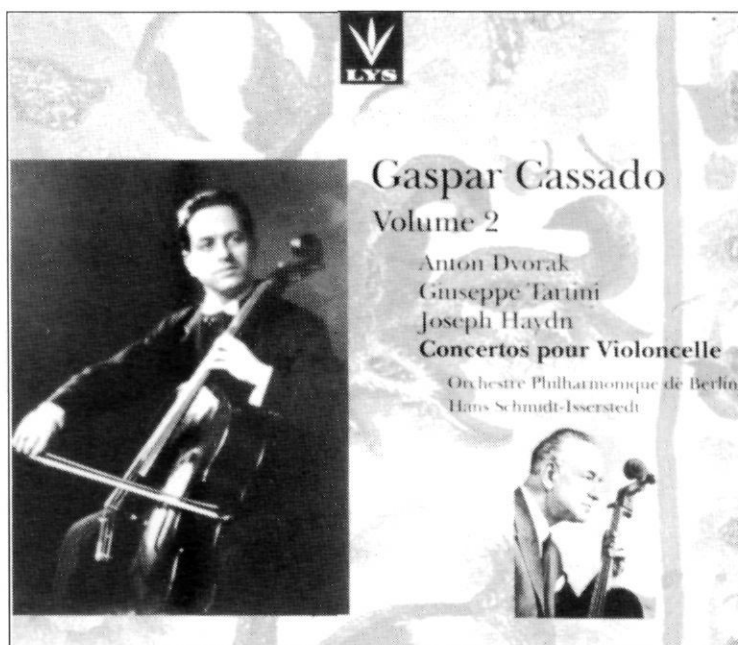
Casals, en el seu repertori habitual, interpretava una peça composta per Cassadó, i també en la seva orquestra estrenà diverses composicions del seu deixeble.

Després de la Segona Guerra Mundial, el mes de març de 1949, Gaspar Cassadó anà als Estats Units d'Amèrica per donar una tanda de concerts i efectuar unes gravacions a la firma Columbia. Allí es trobà amb la desagradable sorpresa d'una carta del *New York Times* escrita pel violoncel·lista Diran Alexanian, del cercle de Casals, en la qual l'acusava d'haver actuat en els països feixistes i de ser col·laborador del franquisme. També deia que havia pres el nom de Pau Casals en la seva presentació a Amèrica. Per aquest motiu, i per la cacera de bruixes que practicaven els americans, Cassadó es veié obligat a suspendre la gira de concerts i les gravacions.

En la seva defensa, Cassadó digué que no va usar mai a favor seu el nom de Pau Casals, però no podia negar que havia estat el seu deixeble. Deia que ell no va tenir cap intervenció en la Guerra Civil Espanyola, perquè aquells anys es trobava a Florència.

No digué en cap de les cartes que es conserven ni una sola paraula contra qui havia estat el seu mestre; deia que si Pau Casals s'adonés de les maquinacions que l'envoltaven, la seva noblesa el previndria a no prendre-hi part. Cassadó restà molt perjudicat en la seva carrera i dolgut per unes acusacions que considerava injustes.

A l'Alemanya nazi, segons testimoni familiar, li exigiren unes partides de baptisme de cinc generacions per demostrar que no era jueu. En canvi, a França, li concediren la Legió d'Honor i

a Florència, on residí durant els anys de la guerra, li fou encarregat el concert per commemorar l'alliberació de la ciutat de les tropes nazis.

Com a bon florentí, col·laborà en els concerts que es feren per sufragar les despeses de la restauració de les obres d'art perjudicades per les grans inundacions que va patir aquella ciutat l'any 1966.

L'any 1955 ocorregué el que l'escriptora Mònica Pagès anomena «El Miracle de la reconciliació» en la seva obra *Gaspar Cassadó, la veu del violoncel*. Ho explica amb aquestes paraules:

«Gaspar Cassadó rep una carta a Siena que el convida a participar com a jurat al Concurs Pau Casals que es celebrava l'any següent a París. Cassadó interpreta aquesta notificació com un clar senyal d'acostament per part del seu mestre i es trasllada immediatament a Prada per parlar amb ell i comprovar que estiguin superades les diferències mal fundades que els van enfrontar. Es van unir en una abraçada plena d'emoció que va ser prou forta com per esborrar qualsevol acusació passada, per greu que fos.

L'estimació entre mestre i deixeble va poder vèncer els malentesos que poguessin aparèixer en una relació entre col·legues. El gest de Casals el resitua a l'alçada merescuda de la seva dignitat».

Normalitzades les relacions, Cassadó actuà com a jurat en el Concurs Pau Casals, celebrat a París junt amb diversos violoncel·listes, entre els quals destaquen Rostropovitx.

Gaspar Cassadó
en un concert familiar a Agell.
Foto Spà Salarich.

Gaspar també participà en el concurs d'homenatge a Pau Casals en els seus vuitanta anys, en què l'homenatjaren cent vint violoncel·listes d'arreu del món.

Cassadó convidà Casals a donar un curs a Siena, i d'aquesta manera es donà per tancat el que havia estat un capítol dolorós en la vida de Gaspar Cassadó.

El nostre violoncel·lista continuà amb la seva activitat docent a Siena i Santiago de Compostel·la, i féu sonar per tot el món el seu meravellós instrument –un «Stradivarius» de l'any 1709 que havia estat de Bocherini–.

Als seixanta-nou anys, en plena activitat, vingué com els altres anys a Barcelona a passar el Nadal amb la seva família; féu escala en un hotel de Madrid i el 24 de desembre de 1966 el sorprengué la mort.

Fou unànime el reconeixement de la seva vàlua; destaquen, entre les notes necrològiques, els sentiments que manifestaren Yehudi Menuhin i Rostropovitx, els quals, després de glossar la tècnica i el virtuosisme de Gaspar, coincidiren a afirmar el millor que es pot dir d'una persona: Gaspar Cassadó era un home bo.

El record de Cassadó és evident a França, on s'han reeditat les seves gravacions dels anys 1927 al 1947 i es venen en format CD. A Itàlia, els seus deixebles de l'acadèmia Chigiana de Siena han gravat discos amb les obres pròpies i els arranjaments de Gaspar Cassadó.

A la nostra terra, no hem donat a aquest català universal el reconeixement que mereix la seva vàlua musical i humana.

RECORDANT ELS ESTIUS A AGELL

Tenim diversos testimonis escrits i orals d'aquell temps:

Durant els anys d'estada a París, els estius els passaven a la casa d'Agell, on es relacionaven amb les famílies que residien als seus voltants.

Ens explica el senyor Lluís Bonet i Garí, arquitecte, continuador de l'obra de Gaudí a la Sagrada Família, en un article publicat a la revista *Templo* d'octubre de 1975, que Joaquim Cassadó tenia una bona amistat amb els seus oncles Garí-Cañas, i en el seu domicili al passatge del Relotge de Barcelona, el trio format pel pare i els dos fills, Tin i Gaspar, l'any 1903 executaren un concert.

Lluís Bonet ens descriu també:

«Els estius, després dels concerts per l'estranger, en passar la temporada a la casa d'Agell, baixaven a la capella de Sant Miquel del Cros, situada al costat de la casa pairal dels Garí –restaurada pel nostre cosí Josep Puig i Cadafalch–, i executaven durant l'ofertori de la missa dominical un trio de bona música, substituint el piano per un petit harmònim.

Aquesta amistat entre uns i altres no es perdé mai més.»

Normalment tocaven a la capella de Santa Elena d'Agell, on es trobava amb Enric Granados, el pianista mataroní, Frank Marshall i el violinista Joan Massià.

El canonge Josep Antoni Arenas ens digué que la seva tia, Àgata Arenas de Manent, resident a l'Argentina, quan Gaspar Cassadó anava a donar concerts a aquest país, es trobaven i dinaven junts recordant els estius de la seva joventut a Agell.

Els Cassadó es relacionaren amb els Spà de Mataró, que organitzaven concerts familiars; el senyor Francesc de Paula Spà i Salarich, farmacèutic, era una persona d'una gran sensibilitat per la música i fou un excel·lent fotògraf.

Josep Cassadó amb Teresina Monge,
la seva mare i germanes.

La seva filla Maria, vídua de l'arquitecte Antoni de Moragas, ens explica que quan el seu pare estigué malalt, fou visitat a Mataró per Gaspar Cassadó, que portà el violoncel i interpretà la peça que li va demanar, *Le cygne* de Saint-Saens.

A Agell, el fill petit de Cassadó, Josep –familiarment conegut per Pepito– conegué Teresina Monge i Pineda; es prometeren l'estiu de 1923 i el festeig durà fins a l'any 1926, que van renyir. La família Monge estiuejava a Vilassar de Mar des de l'any 1910.

Aquesta informació ens l'ha facilitada la germana de Maria Monge, àvia de l'esposa del musicòleg Josep M. Gregori i Cifré.

EL CARRER DELS MÚSICS CASSADÓ

Els anys de la Segona República, l'Ajuntament mataroní dedicà el carrer de Sant Bru al mestre Joaquim Cassadó i Valls, carrer que el primer Ajuntament de l'època franquista retornà al seu nom tradicional.

Passaren els anys, i en efectuar-se la planificació del sector de Rocafonda, el regidor Lluís Soler proposà que fos retornat a Cassadó el nom d'un carrer, i al mateix temps exposà com el seu fill Gaspar tingué un ressò universal i com els altres membres de la família també cultivaren la música. Per aquest motiu, es posà el nom en plural: «carrer dels músics Cassadó».

Mataró ha honorat moltes persones que amb la seva activitat han enaltit el nom de la ciutat, però aquest carrer és una excepció, ja que amb el seu nom honora tota una família.

Rafael Soler i Fonrodona

BIBLIOGRAFIA

ARIZCUREN, Elías; *El violoncelo, sus escuelas a través de los siglos*. Editorial Labor (Barcelona 1992).

Mataró Artístico, any 1, núm. 1 (Mataró, 1 de gener de 1908).

PAGÈS SANTACANA, Mònica; *Gaspar Cassadó, la veu del violoncel*. Edicions Anagrama (2000).

Revista Musical Catalana (Barcelona 1926).

AGRAÏMENTS

Al personal de l'Arxiu de l'Orfeó Català, Palau de la Música Catalana, Barcelona; de la Biblioteca de la Caixa Laietana, secció Mataró, i del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, secció Música.

A les següents persones, que hi han col·laborat amb els seus testimonis orals, escrits i d'imatge: Josep M. Gregori i Cifré, Nicolau Guanyabens i Calvet, Joaquim Llovet, Mireia Moreu i Huet, Elisenda Soler i Bachs, Jaume Soler i Fonrodona, Teresa Soler i Llobet i Maria Spà Vda. de Moragas.